

Tillväxtnäringsar i Västerbotten och Norrbotten - utan koppling till råvaror

Joel Larsson
Praktik vid North Sweden
European Office
Hösten 2011-Våren 2012

Innehåll

Tillväxtnäringar i Västerbotten och Norrbotten	1
Inledning	3
Tillvägagångssätt	3
Västerbotten	4
Bjurholms kommun	4
Norsjö kommun.....	4
Malå kommun.....	4
Storumans kommun	5
Sorsele kommun.....	6
Umeå kommun.....	6
Lycksele kommun.....	7
Skellefteå kommun.....	8
Norrbotten	8
Arvidsjaur kommun.....	8
Arjeplogs kommun	9
Överkalix kommun.....	10
Övertorneå kommun	10
Pajala kommun	10
Älvsbyns kommun.....	11
Luleå kommun	11
Piteå kommun	12
Haparanda	13
Kiruna kommun	14
Sammanfattning	14

Inledning

En stor del av ekonomin i norra Sverige är baserad på råvaror i form av skog och mineraler som förutom att skapa möjligheter till ren ekonomisk tillväxt, även skapar utmaningar för samhället. Exempelvis går vinster genererade av råvarutillgångarna i regionen i många fall till externa aktörer och det är svårt att skapa hållbara och attraktiva samhällen vid sidan om råvarorna. Dessutom utgör glesbygden och de geografiska förhållandena, som långa avstånd och ett kallt klimat, andra utmaningar som gör det än mer viktigt att skapa hållbar utveckling i regionen. Det är något North Sweden också tagit fasta på i ett PM framtaget under våren 2012, tillsammans med övriga medlemmar i NSPA-nätverket.

Ekonomins starka band till råvaror i Sveriges nordligaste län väcker därför frågan om vilka andra spännande och innovativa tillväxtnäringsområden det finns utöver råvarorna. Finns det andra näringar att bygga en hållbar tillväxt på?

Syftet med sammanställningen är att lyfta fram tillväxtnäringsområden i kommunerna i Västerbotten och Norrbotten, utan koppling till råvaror som viktiga faktorer, för att skapa hållbar tillväxt i länen och visa de möjligheter som finns för hållbar tillväxt.

Tillvägagångssätt

Samtliga kommuner i Västerbotten och Norrbotten har blivit tillfrågade, vilket till största del skett genom mailkontakter med ansvariga tjänstemän i respektive kommuns näringslivsavdelning eller motsvarande. Det har inte skett något urval av de kommuner som presenteras i sammanställningen, utan samtliga kommuner som svarat presenteras. Information har även hämtats från personer i organisationer som blivit rekommenderade av kommunerna och som ansetts bidra med intressant information och gagnar sammanställningens syfte. I övrigt har sammanställningen kompletterats med information från kommunala hemsidor, hemsidor på rekommendation av tjänstemän, kommunala rapporter och rapporter utförda av offentliga myndigheter på lokal och regional nivå i de två länen. I något fall har även nyhetsartiklar från lokala tidningar använts.

Västerbotten

Bjurholms kommun

Bjurholm som är Sveriges minsta kommun med ungefär 2600 invånare har ett brett näringsliv, men där livsmedelsindustrin och turism- och aktivitetsföretagen är de näringar som ligger på framkant utan koppling till råvarusektorn. Inom livsmedelsindustrin tillverkas falafel, libanesiskt pitabröd och blåbärspulver. För tillfället är även ett bageri för pepparkakor under uppbyggnad.ⁱ

Norsjö kommun

Näringslivet i Norsjö kommun är till stor del präglat av råvaror och speciellt företag inom träbranschen. Tillgången på vildväxande bär och svamp i kommunen är en tillgång som än inte blivit utnyttjad men där kommunen ser att det finns stort tillväxtpotential. Turismen är också en näring där det finns stor potential till utveckling med goda vandrings- och fiskemöjligheter.ⁱⁱ

Malå kommun

Även om det är de råvarubaserade näringarna som gruv- och mineralnäring, skogs- och träindustrin, rennäring, samt handel och transporter, som utgör kärnan i Malås näringsliv, finns det också en rad andra tillväxtnäringar som inte är kopplade till råvaror. Kommunen framhåller här främst biltestverksamheten, turism och teknikutvecklande företag. Inom biltestverksamheten ser kommunen att det är möjligt att utveckla både testverksamheten, men även verksamhet riktad mot olika typer av arrangemang. I den teknikutvecklande sektorn finns bland andra Malå Geoscience som tillverkar och utvecklar markradarutrustning, Persson Båt AB som tillverkar skoterpulkor och båtar, samt Hultdin System AB som tillverkar kranspetsutrustning för skogsmaskiner.ⁱⁱⁱ

Storumans kommun

Storumans kommun identifierar i huvudsak turismen, testverksamheten inom flygplats och flygplansbranschen och även Glesbygdsmedicin som de näringarna med störst framtida tillväxtpotential i kommunen om råvarusektorn utesluts.

När det gäller turistnäringen står Hemavan/Tärnaby inför stora investeringar de kommande åren och siktar på att fördubbla turismen och därmed öka sin andel av Sveriges totala skidmarknad, från 2,2 procent till tre procent till år 2020. Det kommer att innebära att antalet bäddar kan komma att dubbleras och att antalet anställda i besöksnäringen ökar från 250 till 500 över en tioårsperiod. Företaget Fjällkedjan Hemavan AB investerar själva drygt en miljard kronor i nya anläggningar. För att stimulera och göra den fortsatta utvecklingen inom besöksnäringen möjlig ska kommunen därför bilda ett destinationsbolag tillsammans med näringslivet. Syftet är att skapa en gemensam plattform för kommunen och näringslivet för att främja samarbete och utveckling inom turistnäringen.^{iv}

Storumans flygplats, en tidigare militär anläggning, står sedan 2010 utan reguljärflyg och kommunen arbetar nu med att ta fram nya användningsområden för anläggningen.^v En idé som kommunen anser ha stort tillväxtpotential är att använda anläggningen för testverksamhet inom bil-, flygplats- och flygplansbranschen vad gäller friktionstest och halkbekämpning. Kommunen anser också att det finns potential för att utveckla en utbildningsverksamhet för snö- och halkbekämpning.^{vi}

Befolkningsstrukturen som idag präglas av en hög medelålder och innebär påfrestningar på samhället, har kommunen valt att se som en möjlighet till utveckling. Kommunen arbetar aktivt med utmaningen att vända befolkningsstrukturen till en fördel, bland annat genom att satsa på ett glesbygdsmedicinskt centrum.^{vii} Idén bakom det glesbygdsmedicinska centrumet är utnyttja det demografiska försprånget Storuman har jämfört med resten av världen. Ett stort problem för vården i Storuman har tidigare varit att locka kompetenta läkare till kommunen, men genom att profilera sig mot glesbygd och marknadsföra glesbygdsmedicin, samt bidra till en längre och tuffare utbildning för

läkare med inriktning mot glesbygd, har antalet läkare ökat från tre stycken till tio de två senaste åren.^{viii}

Potentialen att skapa en arena för prövning av ny medicinsk utrustning och organisationer, liknande biltestverksamheten men med koppling till befolkningsstrukturens sammansättning, betraktas också som en framtida tillväxtnäring.

Sorsele kommun

En av de stora framtidsbranscherna i Sorsele kommun är besöksnäringen, där det främst är den rika naturen som lockar. Det finns även mycket goda fiskemöjligheter i den oreglerade Vindelälven som rinner genom Sorsele och jaktmarkerna är fina med älg, björn, hare och skogsfågel. Vindelfjällen, ett av Europas största naturreservat, ligger också i Sorsele med stora områden av orörd natur. Flera entreprenörer från andra europeiska länder har också etablerat sig i kommunen vilket har breddat målgrupperna för besöksnäringen.^{ix}

Näringarna inom tjänste- och IT-sektorn är också områden som väntas växa de kommande åren, tack vare det väl utbyggda bredbandsnätet. Biltestindustrin är också en näring som är under uppbyggnad i kommunen och där det finns möjligheter till tillväxt.^x

Umeå kommun

Umeå kommun har med sin närhet till Umeå universitet, Designhögskolan och Umeå universitetssjukhus, många tillväxtnäringar inom IKT (information och kommunikation), bioteknik och design. Utöver dessa är bank och försäkring, miljösektorn, besöksnäringen samt logistik och transportsektorn näringar med framtida tillväxtpotential.^{xi}

För att stödja utvecklingen inom IKT- och biotekniksektorn och ta till vara på det intellektuella kapital som finns i Umeå, har Uminova Innovation AB startat två plattformar, infoTech Umeå och Biotech Umeå, som arbetar för att skapa ökad tillväxt i sektorerna. Detta genom att ge stöd till företag och organisationer som vill utveckla

idéer, hjälpa till med affärsutveckling och lyfta fram företagen i regionen mot partners och investerare samt i media.^{xii}

Lycksele kommun

I Lycksele är GIS (geografiska informationssystem) ett av de stora tillväxtområdena.^{xiii} Marknaden för GIS utvecklas otroligt snabbt, bland annat på grund av utvecklingen inom IKT (informations- och kommunikationsteknik). Från att ha varit en marknad dominerad av kommunal och offentlig sektor, har efterfrågan på GIS-lösningar växt kraftigt även i den privata sektorn. Idag utgör den privata sektor nästan en lika stor andel av marknaden för GIS-lösningar som kommunal och offentlig sektor. Användningen av program som Googles karttjänster, GPS-enheter till bil och fritid, samt smarta telefoner och surfplattor, är en av förklaringarna till den ökade efterfrågan från privat sektor.^{xiv}

Lyckseles sex GIS-företag har sammanlagt ett 60-tal personer anställda och är lokaliserade i samma byggnad, vilket har gjort att det fallit sig naturligt för dem att samarbeta och idag utgör de ett av världens starkaste GIS-kluster. Samarbetet handlar främst om att utveckla och arbeta med olika produkter och lösningar som är svåra eller omöjliga att genomföra för ett enskilt företag. Det sker på informell basis även om det finns färdiga samarbetsavtal vad gäller utbyte av tjänster företagen emellan.^{xv}

Det finns också ett innovationssystem och en ekonomisk förening, kallad IGIS, i Lycksele, där medlemsföretag och organisationer arbetar tillsammans i Triple Helixanda med akademi, samhälle och näringsliv. Syftet är att IGIS ska fungera som en nod för GIS-verksamheten i Sverige och bidra med spetskompetens, finansiering av utvecklingskostnader, testning av produkter och lösningar, samt hjälp vid nyetableringar av företag inom GIS-området. IGIS driver också ett EU-projekt kallat GISTECH, vilket är ett treårigt projekt med syfte att hjälpa till att förverkliga GIS-företags projektidéer. Genom att ansöka till GISTECH kan företag få medfinansiering för att ta fram exempelvis visningsexempel av en ny produkt. GISTECH arbetar även med att sprida kunskapen om GIS och vad det kan användas till.^{xvi}

GIS-sektorn är fortfarande relativt ny och det finns en stor potential för utveckling av nya produkter och tjänster. I dagsläget är det främst brist på personal med rätt kompetens som utgör det största hindret för vidareutveckling, inte marknadens efterfrågan.^{xvii}

Skellefteå kommun

Skellefteå kommun är tekniktätt och kännetecknas av en teknikdriven affärsutveckling med många små och medelstora företag som utvecklar produkter för den globala marknaden och driver tillväxten i kommunen. Det finns en stor bredd och produkter utvecklas inom såväl media och data som mekanik.^{xviii}

Inom IKT-sektorn finns projektet Sense Smart City, vilket drivs av Centre for Distance-Spanning Technology (CDT) vid Luleå tekniska universitet och finansieras av bland andra Skellefteå kommun, Region Västerbotten och den Europeiska regionala utvecklingsfonden. Projektet arbetar för att göra städer och stadsområden smartare genom att generera nya och förbättrade IKT lösningar som utnyttjar och kombinerar olika typer av information som väder, trafik och energi.^{xix}

Andra näringar som också ligger i framkant i Skellefteå är digitala medier kopplat till marknadsföring; den audiovisuella näringen med film, spel och webb; miljöteknik; data-, tele-, elektronik- och instrumentindustrin; optronik och mätteknik; samt turist och mötesindustrin.^{xx}

Norrbottnen

Arvidsjaur kommun

I Arvidsjaur ser kommunen besöksnäringen och test- och övningsverksamheten som starka tillväxtnäringsområden med framtida utvecklingspotential. De är också de verksamheterna som tillsammans utgör den näst största arbetsgivaren i kommunen.^{xxi}

Från att för snart 30 år sedan börjat i blygsam skala, har bil- och komponenttestverksamheten i Arvidsjaur och Arjeplog, utvecklats till en viktig näring i regionen med ett allt större inslag av högteknologi och tillväxt. Verksamheten handlar

till största del om att testa komponenter och andra system i bilar i kallt klimat vintertid och stora komponent- och bilföretag från hela världen finns representerade i regionen. I dag testas förutom bilar och komponenter, även tåg, bussar, lastbilar, däck, skidvalla och försvarsutrustning i kommunen.^{xxii}

Utöver testverksamheten förläggs även olika kris- och beredskapsövningar till kommunen och årligen deltar omkring 20 nationer i militärövningar i Arvidsjaur för att träna i subarktisk miljö. Totalt har försvarsmakten 10 000 gästnätter under vintersäsongen.^{xxiii}

Under det senaste decenniet har besöksnäringen i Arvidsjaur utvecklats starkt i internationell inriktning, där Arvidsjaur flygplats under vintertid spelar en viktig roll. Flygtrafiken är i sin tur beroende av biltestverksamheten i regionen och har under vintertid direktlinjer till flera tyska städer. Vintersäsongen är den viktigaste årstiden för besöksnäringen, men även sommartid har den internationella andelen turister ökat. Besökare kommer från bland andra Norge, Tyskland, Schweiz och Holland. Sommartid är inlandsbanan viktig för kommunens besöksnäring och Arvidsjaur är under sommartid en av de största avstigningsstationerna längs inlandsbanan.^{xxiv}

Arjeplogs kommun

De främsta tillväxtnäringarna i Arjeplog är biltestverksamheten och turistverksamheten, som även inkluderar olika typer av events.^{xxv} Redan under sjuttioalet inleddes den första biltestverksamheten i Arjeplog, men det var först i slutet av åttio- och början på nittioalet som verksamheten verkligen tog fart. I dagsläget är fler än tusen personer i regionen direkt eller indirekt sysselsatta inom biltestverksamheten och under vintersäsongen finns det i regel 2000 testare med en rad olika nationaliteter i Arjeplog. Kommunens folkmängd, på i vanliga fall 3100 personer, ökar då markant och Arjeplog blir per capita räknat Sveriges mest internationella ort vintertid.^{xxvi}

Biltestverksamheten har även bidragit till att utveckla besöksnäringen, genom att skapa förutsättningar för investeringar i hotell, stugor i aktivitetsverksamheter.^{xxvii} Den traditionella besöksnäringen baserad på den storslagna naturen och de goda

fiskemöjligheterna finns fortfarande kvar i Arjeplog, men många events och aktiviteter anordnas i koppling till testverksamheten.^{xxviii} Exempel är isracing och körövningar, där personer och företag kan prova att köra bil på is. Arjeplogs kommun och Arvidsjaur kommun arbetar tillsammans med besöksnärlingsfrågor och driver det gemensamma projektet Polcirkeln för destination Arjeplog och Arvidsjaur, som främst handlar om att marknadsföra kommunerna och skapa tillväxt och nyföretagande.^{xxix}

Överkalix kommun

De näringar utan koppling till råvaror som Överkalix kommun ser störst tillväxtpotential i är främst produktion av förnyelsebar energi, transport, livsmedelsproduktion och besöksnäringen.^{xxx}

Övertorneå kommun

I Övertorneå är de kreativa och kulturella näringarna, inklusive besöksnäring och design, de näringar som kommunen ser kommer att växa i framtiden och att en kombination av dessa näringar tillsammans utgör en bra exportprodukt. Ett exempel som lyfts fram är Nice – Network In Culture, ett konsultföretag som arbetar med allt från utbildningar, utredningar, seminarier och arrangemang inom kultur.^{xxxi}

Pajala kommun

Pajala kommun har omkring 6300 invånare och Sveriges näst högsta medelålder^{xxxii}, men har som mål att fram till 2020, efter många år av negativ befolkningsutveckling^{xxxiii} öka befolkningsmängden till 10 000 invånare.^{xxxiv} Orsaken är Northland Resources gruvetablering i Kaunisvaara, som en stor del av näringslivet cirkulerar kring i dagsläget. Utöver gruvindustrin ser kommunen även tillverkningsindustrin som en sektor med god tillväxtpotential de kommande åren. Där är Polarfönster ett exempel. Företaget grundades redan 1939 och har i mer än 20 år varit fönsterleverantör till Älvsbyhus, Sveriges största småhustillverkare. Ett annat exempel inom tillverkningsindustrin är Kero leather AB och Kero AB som garvar och tillverkar läderprodukter. Besöksnäringen är också en tillväxtnäring, där ett nytt område under senare tid har blivit den tekniska besöksnäringen riktad mot gruvindustrin.^{xxxv}

Älvsbyns kommun

I Älvsbyns kommun är det främst inom fyra sektorer utan koppling till råvaror, som kommunen ser att det finns tillväxtpotentialer. Det är den kunskapsintensiva tjänstesektorn, besöksnäringen, test och övning och kulturella näringar.^{xxxvi}

I den kunskapsintensiva tjänstesektorn är det it, verksamhetsutveckling och biltestverksamhet som utmärker sig mest. Inom biltestverksamheten finns det både företag som arbetar och genomför biltester i Älvsbyns kommun och enskilda entreprenörer och konsulter som arbetar med vintertest av fordon.^{xxxvii} Besöksnäringen, där det största rese målet är Storforsen, Europas största obundna förs, har också goda framtidsutsikter.^{xxxviii} Varje år besöker omkring 150 000 människor Storforsen, vilket även ger goda förutsättningar för andra turismnäringar. På Försvarens och Försvarens materialverks Vidselsbas, utförs varje år omfattande testning- och övningsverksamhet, både nationella som internationella, vilka skapar en rad arbetstillfällen i kommunen.^{xxxix}

De vackra och unika miljöerna i Älvsbyn gör även att kulturnäringen är en bidragande källa till tillväxt i kommunen, då en rad filmer spelats in^{xl} där "Jägarna" är en av de mest välkända. Kommunen ser ljus på framtida satsningar inom filmindustrin. Andra filmer som också delvis spelats in i kommunen är "Hotet", "Grabben i graven bredvid", "En enkel till Antibes", "Isdraken" och under våren 2012 har delar av filmen "Hypnotisören" också spelats in i Älvsbyn.^{xli}

Luleå kommun

Besöksnäringen tillsammans med centrum- och externhandeln är ett av de stora tillväxtområdena i Luleå, bortsett från råvarusektorn. För att stärka utvecklingen tog kommunen i februari 2012 beslut om att bilda bolaget Visit Luleå AB.^{xlii} Visit Luleå AB är en sammanslutning mellan kommunen, besöksnäringen och handeln, med främsta syfte att utveckla Luleås handel och turism och skapa ett attraktivt centrum.^{xliii}

Den tjänstetunga processindustrin är också en tillväxtfaktor som kommunen aktivt arbetar med genom att koppla de kunskapsintensiva servicenäringarna mot basindustrin. Ett av de mest framgångsrika initiativen har där varit ProcessIT Innovations. Det är ett samverkanscentrum som knyter samman IT-företagen och universitetet med industrin. Syftet är att tillsammans arbeta för att ta fram nya innovativa tekniska lösningar med utgångspunkt i industrins behov, som kan utvecklas till kommersiella produkter. ProcessIT Innovations ska bidra till att stärka industrins konkurrenskraft och effektivitet genom tekniska lösningar inom IKT och samtidigt etablera regionen som Europas främsta inom forskning på ProcessIT Innovations huvudområden.^{xliv}

Kommunen ser också att det finns tillväxtpotentialer inom andra kunskapsintensiva näringar, varav många är knutna till Luleå tekniska universitets centrumbildningar. Universitet, näringsliv och offentlig sektor samverkar där för att utveckla nya områden. Goda exempel här är Centrum för distansöverbyggande teknik och Centrum för innovation och e-Hälsa.^{xlv}

Piteå kommun

Piteå kommun är tillsammans med Luleå och Haparanda, en av tre kommuner i Norrbotten som sedan 1986 inte har minskat sin befolkning. Istället har invånarantalet ökat med 5,8 procent.^{xlvi} I Piteå kommuns tillväxtprogram för 2011-2015 identifieras en åldrande befolkning och ökad konkurrens på världsmarknaden som några av de största utmaningar kommunen står inför. Utifrån dessa har en rad mål satts upp, bland andra att antalet medborgare i arbetsför ålder år 2015 ska hålla samma nivå som 2010 och att antalet nystartade företag ska öka till 300 per år. För att uppnå målen har kommunen urskilt två områden som är speciellt viktiga, de näringar som har skogen som bas och de kulturella och kreativa näringarna.^{xlvii}

Kommunen ser de kulturella och kreativa näringarna som ett sätt att göra Piteå till en mer attraktiv plats att leva och bo i^{xlviii}, samt genom att bredda näringslivet och minska beroendet av råvaruintensiva näringar göra kommunen mer motståndskraftig mot internationella kriser. I tillväxtprogrammet framhåller kommunen också det höga intellektuella kapital som finns på orten genom de kulturella och kreativa näringarna.^{xlix}

I det ingår besöksnäring, musik och media, samt Acusticum, en kreativ företagsby med över 50 företag, där även Luleå tekniska universitet har förlagt institutionen för konst, kommunikation och lärande.ⁱ Ett experimentellt mediaforskningsinstitut, Interactive Institute, där design, ny teknik och konst, kombineras i spännande forskningsprojekt, är också placerat här.^{li} För att skapa en större ekonomisk utväxling av det intellektuella kapital som finns samlat, har Piteå kommun tillsammans med Norrbottens läns landsting, Länsstyrelsen Norrbotten och Piteå Näringsfastigheter AB, skapat en inkubator, kallat Go Business, som hjälper till med uppstarten av nya kulturella och kreativa företag.^{lii} Enligt Greta Wimander, verksamhetsledare på Go Business, växer den kulturella och kreativa sektorn snabbt i Piteå med många innovativa idéer och nystartade företag. Sedan hon började på Go Business har mer än 50 entreprenörer och företagare fått hjälp att driva sina företag, varav en stor del av dem är unga kvinnor. Wimander säger att det är intressant att en stor del av de nystartade företagen drivs av unga kvinnor och att det är viktigt, speciellt för Norrbotten, att unga kvinnor erbjuds en lika stor plats i samhället som män, för att det ska bli möjligt att uppnå en hållbar tillväxt.^{liii}

Haparanda

Den främsta tillväxtnäringen i Haparanda är handeln som kommunen väntar ska öka även i framtiden. Sedan IKEAs etablering 2006 i Haparanda har 1000 nya arbetstillfällen skapats och 150 000 m² handelsyta har tillkommit i HaparandaTornio.^{liv}

Haparanda och Torino har länge samarbetat över riksgränsen med kommunal service och infrastruktur. Nu har även ett steg mot gemensamma näringslivstjänster tagits då projektansökan "Näringslivstjänster HaparandaTornio" till Interreg IV A Nord nyligen blivit godkänd.^{lv} Syftet med projektet är att minska riksgränsens betydelse och organisera näringslivsutvecklingen tillsammans för att öka konkurrenskraften hos företag och bidra till gränsöverskridande nätverk mellan företag och organisationer.^{lvi}

Kiruna kommun

Kiruna är ett utpräglat gruvsamhälle men det finns även en rad tillväxtnäringsområden som inte har kopplingar till mineralutvinningen. Av dessa lyfter kommunen främst fram rymdverksamheten och turismen.^{lvii}

Rymdverksamheten i Kiruna har en historia som sträcker sig från 1957 då IRF (Institutet för rymdfysik) etablerades på orten^{lviii} och sedan 1960-talet har ballonger och raketer sänts upp från raketbasen Esrange, för att utföra olika vetenskapliga experiment och mätningar till forskare över hela jorden.^{lix} En annan inriktning av Kirunas rymdverksamhet och som blivit aktuell på senare år är rymdturismen, som Bolaget Spaceport Sweden arbetar för att utveckla.^{lx}

Besöksnäringen växer starkt i kommunen, inte minst tack vare Ishotellet i Jukkasjärvi som är ett starkt varumärke internationellt och det främsta turistmålet i Kiruna.^{lxi} Med konceptet ICEBAR stärker Ishotellet sin internationella fokus med barer i städer som Tokyo, London, Köpenhamn, Oslo och Stockholm.^{lxii} Ishotellets framgång har också lett till att verksamheter som produktion och försäljning av is startat. Efter Ishotellet är gruvan det största besöksmålet, men även Kirunas utmärkta förhållanden för att se norrsken har under den senaste tiden växt fram som en allt populärare besöksanledning. I Abisko, där möjligheterna att få se norrsken är bland de bästa i världen, har en särskild anläggning för att se norrsken byggts upp, Aurora-skystation.^{lxiii} Stationen som är en del av Abisko turiststation, är belägen på fjället Nuolja och drivs av IRF och Svenska turistföreningen.^{lxiv}

Sammanfattning

Sammanställningen täcker inte in samtliga kommuner i Västerbotten och Norrbotten, men bilden den ger över övriga kommuner är att det finns ett varierat utbud av tillväxtnäringsområden som inte är kopplade till råvaror.

Den unika naturen i länen skapar goda förutsättningar för turism, vilket är en viktig näring som ständigt utvecklas vidare. Ett av de mest lyckade exemplen inom turismnäringen är Ishotellet i Jukkasjärvi, som på ett innovativt och nyskapande sätt

lyckats ta tillvara på många av de förutsättningar som präglar länen och förpacka de i ett attraktivt paket som mött framgångar nationellt som internationellt. Skidturismen i Hemavan/Tärnaby är ett annat exempel som visar vilka möjligheter det finns att utveckla besöksnäringen. Fram till 2020 är siktet inställt på att fördubbla turismen och öka antalet anställda inom sektorn till 500 personer från dagens 250.

Det finns även en bredd på tillväxtnäringarna i länen som sträcker sig bortom turismnäringen, den kunskapsintensiva näringen är en av dem. Här finns biltestverksamheten i inlandskommunerna som verkligen utnyttjar de förutsättningar länen har till fullo och IT-sektorn, som med närheten till universiteten bland annat utvecklar innovativa IKT-lösningar tillsammans med basindustrin och lösningar för eHälsa. GIS är ett annat område inom den kunskapsintensiva IT-sektorn med starkt tillväxtpotential och där ett av världens starkaste GIS-kluster finns i Lycksele. Ytterligare ett tillväxtområde som är unikt för länen är rymdverksamheten som till stor del är lokaliserad till Kiruna och Esrange.

Kulturen ses också som en viktig tillväxtnäring i flera kommuner, inte minst för att den bidrar till att bredda näringslivet och ger kvinnor mer plats i samhället.

-
- ⁱ Maria Bahlenberg, EU-samordnare/Näringslivsutvecklare Bjurholms kommun, 120412.
- ⁱⁱ Lars-Åke Holmgren, Näringslivschef, Norsjö kommun, 120411.
- ⁱⁱⁱ Ulrika Granström, Verksamhetsansvarig Utvecklingsavdelningen, Malå kommun, 120412.
- ^{iv} Johan Duvdahl, Näringslivschef, Storumans kommun, telefonsamtal 120420.
- ^v Region Västerbotten, Storumans kommun, "Investerings effekter i Storumans kommun", april 2012.
- ^{vi} Duvdahl.
- ^{vii} Duvdahl.
- ^{viii} Peter Berggren, allmänläkare och chef för landstingets glesbygdsmedicinska centrum, telefonsamtal 120614.
- ^{ix} Lena Olofsson, Näringslivsutvecklare, Sorsele kommun, 120418.
- ^x I Sorsele blomstrar näringslivet! (110502), (www.sorsele.se), 120428.
- ^{xi} Håkan Johansson, Näringslivssekreterare, Umeå kommun, 120417.
- ^{xii} InfoTech Umeå (091228), (www.infotech.se); Biotech Umeå, (www.biotechumea.se), 120502.
- ^{xiii} Sofia Ericsson, GISTECH, Lycksele kommun, 120326.
- ^{xiv} Lars-Åke Nyström, IGIS styrgrupp, telefonsamtal 120418.
- ^{xv} Nyström.
- ^{xvi} Nyström.
- ^{xvii} Nyström.
- ^{xviii} Anna Wallström, Näringslivsutvecklare, 120411.
- ^{xix} Sense smart city, (www.sensesmartcity.org), 120423.
- ^{xx} Anna Wallström, Näringslivsutvecklare, Skellefteå kommun, 120411.
- ^{xxi} Anne Åberg, EU samordnare, Arvidsjaur kommun, 120403.
- ^{xxii} Åberg.
- ^{xxiii} Åberg.
- ^{xxiv} Åberg.
- ^{xxv} Barbro Edin, Miljöinspektör, Arjeplogs kommun, 120327.
- ^{xxvi} Tester, (www.arjeplog.se), 120514.
- ^{xxvii} Turism, (www.arjeplog.se), 120514.
- ^{xxviii} Barbro Edin, Miljöinspektör, Arjeplogs kommun, 120327.
- ^{xxix} Polcirkeln, (www.polcirkeln.nu), 120525.
- ^{xxx} Birgitta Larsson, Näringslivsutvecklare, Överkalix kommun, 120518.
- ^{xxxi} Stig Kerttu, Näringslivschef, Övertorneå kommun, 120327.
- ^{xxxii} Statistiska centralbyrån, (www.scb.se), 120525
- ^{xxxiii} Regionfakta (111013), (www.regionfakta.com), 120607.
- ^{xxxiv} Pajala kommun, (www.pajala.se), 120607.
- ^{xxxv} Mervi Kostet, Näringslivsutvecklare, Pajala kommun, 120502.
- ^{xxxvi} Pär Jonsson, Näringslivschef, Älvsbyns kommun, 120412.
- ^{xxxvii} Jonsson.
- ^{xxxviii} Olov Abrahamsson (120302), "Älvsbyn kan bli gruvkommun", *NSD*, (<http://www.nsd.se/nyheter/pajala/artikel.aspx?ArticleID=67571539>) 120606.
- ^{xxxix} Abrahamsson.
- ^{xl} Pär Jonsson, Näringslivschef, Älvsbyns kommun, 120101.
- ^{xli} Abrahamsson.
- ^{xlii} Anna Degerman, Utvecklingschef, Luleå kommun, 120416.
- ^{xliiii} Sammanträdesprotokoll Luleå kommun, "Visit Luleå AB – bolagsbildning", Dnr 10.448-14.
- ^{xliv} Maria Bergman, Näringslivsfrågor, Luleå kommun, 120607.
- ^{xlvi} Bergman.
- ^{xlvii} Regionfakta (111013), (www.regionfakta.com), 120513.
- ^{xlviii} Kommunstyrelsen Piteå kommun (110919), "Tillväxtprogram för Piteå kommun, 2011-2015", s. 4, 6, 7.
- ^{xlix} Kommunledningskontoret Piteå kommun, "Populärversion av omvärldsanalys 2013-2015", s. 9.
- ^l Helen Röckner, Utvecklingschef, Piteå kommun, 120523.
- ^{li} Acusticum (120306), (<http://www.acusticum.com/forskning-och-utbildning/>), 120521.

-
- lii Go Business, (www.gobusiness.nu), 120522.
liii Greta Wimander, Verksamhetsledare, Go Business, 120521.
liv Susanne Wallin, Chef Tillväxtenheten, Haparanda Stad, 120607.
lv Wallin.
lvi Projektansökan Interreg IV A Nord, "Näringslivstjänster HaparandaTornio", 110112.
lvii Ann-Christin Samuelsson, Näringslivsutvecklare, Kiruna kommun, 120323.
lviii Institutet för rymdfysik, (www.irf.se), 120525.
lix Esrange Space Center, (<http://www.sccspace.com/esrange-space-center-3>), 120524.
lx Samuelsson.
lxi Samuelsson.
lxii Ice Hotel, (www.icehotel.se/se), 120524.
lxiii Samuelsson.
lxiv Aurora Skystation, (www.auroraskystation.se), hämtat 120524.